

Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë
Drejtoria e Statistikave

SHPJEGIMET METODOLOGJIKE

Statistikat monetare dhe statistikat e institucioneve të tjera financiare

Nëntor 2007
(rishikuar së fundi korrik 2018)

PËRMBAJTJA

1. Koncepti metodologjik i aplikuar	1
2. Njësitë raportuese	1
3. Kuadri ligjor, metodat e raportimit dhe burimet e të dhënave	2
4. Politika e publikimit dhe pasqyrat të të dhënave.....	2
4.1. Politika e publikimit të të dhënave	2
4.2. Politika e auditimit të të dhënave	2
5. Llojet e raporteve statistikore	3
5.1. Statistikat e institucioneve financiare	3
5.1.1. Rregullat dhe parimet e përgatitjes së bilanceve dhe pasqyrave monetare	4
5.1.2. Përgatitja e bilanceve monetare	5
5.1.3. Ndarja e sektorëve dhe nënsektorëve institucionalë	7
5.1.3.1. Institucionet financiare.....	7
5.1.3.2. Institucionet jofinanciare	8
5.1.3.3. Shteti	9
5.1.3.4. Amviseritë	9
5.1.3.5. Institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë amviserive	10
5.1.4. Ndarja e instrumenteve financiare brenda bilanceve monetare	10
5.1.5. Struktura e pasqyrave monetare	17
5.1.5.1. Pasqyrë e BPRM	17
5.1.5.2. Pasqyrë e institucioneve të tjera depozituese	18
5.1.5.3. Pasqyrë e institucioneve depozituese	20
5.1.5.4. Pasqyrë e institucioneve të tjera financiare	20
5.1.5.5. Pasqyrë e institucioneve financiare	22
5.1.5.6. Paraja e gjerë dhe përbërësit e saj.....	23
5.1.6. Pasqyra të tjera monetare	23
5.1.6.1. Depozitat e sektorit joshtetëror pranë bankave dhe bankave të kursimeve	23
5.1.6.2. Kredi për sektorin joshtetëror dhënë nga bankat dhe bankat e kursimeve	24
5.1.6.3. Kredi për bankat dhe kredi për bankat dhe bankat e kursimeve, dhënë individëve... ..	24

SHPJEGIMET METODOLOGJIKE

Statistikat monetare dhe statistikave të tjera financiare

HYRJE

Banka Popullore është institucioni përgjegjës për përgatitjen dhe publikimin e të dhënave për statistikave monetare dhe statistikave të tjera financiare. Në kuadër të statistikave monetare dhe statistikave të tjera financiare, të dhënat përgatiten dhe publikohen çdo muaj dhe/ose tremujor. Bilancet dhe pasqyrat e institucioneve depozituese (BPRM, bankat dhe bankat e kursimit), si dhe të dhënat për paranë e gjerë dhe përbërësit e saj, përgatiten dhe publikohen çdo muaj. Në bazë të të dhënave nga bilancet dhe pasqyrat e institucioneve depozituese, përgatiten edhe raporte të tjera monetare: depozitat dhe kreditë pranë institucioneve të tjera depozituese (bankat dhe bankat e kursimit) dhe kreditë për bankat dhe bankat e kursimeve, dhënë individëve. Deri në vitin 2009, të dhënat përgatiteshin në përputhje me planin e vjetër kontabël të bankave të përcaktuara nga Ministria e Financave e Republikës së Maqedonisë. Duke filluar nga janari 2009, të dhënat përgatiten në përputhje me planin kontabël të sapopërcaktuar nga Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë.

Në baza tremujore, përveç balanceve dhe pasqyrave të institucioneve depozituese, duke filluar nga viti 2012, përgatiten dhe publikohen bilanci total dhe pasqyra e institucioneve të tjera financiare dhe bilancet e veçanta dhe pasqyrat e fondeve të investimeve, fondeve të pensione, shoqërive të sigurimit, si dhe bilanci i kompanive, ofruesit e lizingut financiar, shoqëritë e administrimit të fondeve të investimeve dhe shoqëritë administruese të fondeve pensionale, si dhe pasqyra i institucioneve financiare.

Të dhënat janë të shprehura në monedhën vendase (në milionë denarë).

1. Koncepti metodologjik i aplikuar

Përgatitja dhe prezantimi i të dhënave nga statistikave monetare bazohet në rekomandime dhe standarde ndërkombëtare, më të rëndësishmet prej të cilave janë:

Manuali dhe Udhëzuesi i Përpilimit të Statistikave Monetare dhe Financiare, Drafti i Parapublikimit, FMN, 2016;

- Sistemi i llogarive kombëtare i përgatitur nga OKB-ja (Sistemi i Llogarive Kombëtare - SNA 93).

2. Njësitë raportuese

Për qëllime të përgatitjes së të dhënave nga statistikave monetare dhe statistikave të tjera financiare, njësi raportuese janë të gjitha institucionet financiare rezidente në Republikën e Maqedonisë. Këto janë institucionet depozituese (Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë - BPRM, bankat dhe bankat e kursimit) dhe të tjera financiare.

3. Kuadri ligjor, metodat e raportimit dhe burimet e të dhënave

Njësitë raportuese, për qëllime të statistikave monetare dhe statistikave të tjera financiare, i dorëzojnë BPRM-së të dhëna dhe raporte në përputhje me nenet 35, 36 dhe 37 të Ligjit për BPRM-në ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 158/2010) dhe nenit 101 të Ligjit për bankat ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 67/07, 90/09 dhe 67/10).

Të dhënat dhe raportet nga njësitë raportuese merren në baza mujore dhe tremujore, në mënyrë elektronike, përmes aplikacioneve përkatëse elektronike. Në baza mujore, të dhënat mujore merren nga institucionet depozituese, ndërsa në baza tremujore, të dhënat tremujore merren nga institucionet e tjera financiare.

Burimet e të dhënave për statistikën monetare dhe statistikën e institucioneve të tjera financiare janë:

- të dhënat mujore për gjendjen kontabël të aktiveve dhe detyrimeve të institucioneve depozituese (KNJBIFO); dhe
- raportet tremujore për gjendjen dhe qarkullimin e aktiveve dhe detyrimeve të institucioneve të tjera financiare (formulari OFI-1).

4. Politika e publikimit dhe pasqyrat të të dhënave

4.1. Politika e publikimit të të dhënave

Bilancet monetare dhe pasqyrat e institucioneve financiare publikohen në ueb-faqen e BPRM-së në baza të rregullta mujore dhe tremujore, në përputhje me afatet e përcaktuara në kalendarin e publikimit të të dhënave (të disponueshme në ueb faqen e BPRM-së - <http://www.nbrm.mk>). Gjithashtu, bilancet monetare dhe pasqyrat e institucioneve financiare janë në dispozicion të përdoruesve në publikimin tremujor të BPRM-së.

“Raporti Tremujor i BPRM-së – Shtojca statistikore”, i cili është i disponueshëm edhe në faqen e internetit të BPRM-së.

4.2. Politika e auditimit të të dhënave

Të dhënat për muajin dhjetor rishikohen në baza të rregullta vjetore brenda t+52 ditëve pas përfundimit të muajit, bazuar në të dhënat që bankat riparaqesin në përputhje me afatin e përcaktuar me Ligjin për bankat dhe aktet nënligjore përkatëse për dorëzimin e raportit financiar vjetor të pa audituar.

Gjithashtu, nëse është e nevojshme, revidimi i të dhënave të publikuara mund të bëhet më shpesh në rastet e:

- marrjen e informacionit dhe të dhënave të reja dhe/ose të korrigjuara nga njësitë raportuese; ose
- ndryshime në burimet e të dhënave ose në metodologjinë për përpilimin e një vrojtimi të veçantë statistikor.

Në përputhje me rekomandimet ndërkombëtare, ndryshimeve më të rëndësishme në të dhënat që rezultojnë nga auditimet e kryera, u jepet një shpjegim i duhur me një fusnotë ose brenda njoftimeve për shtyp.

Revidimi i të dhënave në seritë kohore historike kryhet duke filluar nga momenti i ndodhjes së ngjarjes që ka çuar në modifikimin e të dhënave, ose nëse nuk ka kushte të përshtatshme për këtë, për periudhën sa më të gjatë të kaluar. Nëse ka një ndryshim në paraqitjen e të dhënave (publikimi i një treguesi të ri - sektori, instrumenti etj.), seritë kohore historike rishikohen duke filluar nga momenti i paraqitjes së treguesit të ri, nëse ekzistojnë kushte të përshtatshme për kjo.

5. Llojet e raporteve statistikore

Në bazë të të dhënave dhe raporteve të marra, përgatiten dhe publikohen dy lloje të dhënash:

- të dhënat mujore nga statistikat monetare, përkatësisht statistikat e institucioneve depozituese (bilancat dhe pasqyrat e institucioneve depozituese - BPRM, bankat dhe bankat e kursimit, para e gjerë dhe përbërësit e saj, raporte të tjera monetare);
- të dhënat tremujore nga statistikat monetare dhe statistikat e institucioneve të tjera financiare, pra statistikat e institucioneve financiare, gjatë të cilave përgatitet pasqyra e institucioneve financiare, që konsolidon të dhënat për institucionet depozituese (bilancat dhe pasqyrat e institucioneve depozituese - BPRM, bankat dhe kursimet. bankat) me të dhënat për institucionet e tjera financiare (bilancat dhe pasqyrat e institucioneve të tjera financiare - fondet e investimeve, fondet e pensione, kompanitë e sigurimit, kompanitë e lizingut financiar, shoqëritë financiare, shoqëritë e administrimit të fondeve të investimeve dhe shoqëritë e administrimit të fondeve pensionale).

5.1. Statistikat e institucioneve financiare

Metoda e përgatitjes së të dhënave monetare nga statistikat e institucioneve financiare zhvillohet në dy nivele:

1) Niveli i parë mbulon mbledhjen e të dhënave për gjendjen kontabël të aktiveve dhe detyrimeve nga njësitë raportuese dhe agregimin e tyre në raporte analitike (bilanse). Këto raporte analitike përmbajnë të dhëna të detajuara të bilancit për institucionet depozituese, përkatësisht për BPRM-në, institucionet e tjera depozituese (bankat dhe bankat e kursimit) dhe për institucionet e tjera financiare (fondet e investimeve, fondet e pensione, kompanitë e sigurimit, kompanitë e lizingut financiar, shoqëritë financiare, shoqëritë e administrimit të fondeve të investimeve dhe shoqëritë e administrimit të fondeve pensionale) të klasifikuara kryesisht sipas instrumenteve, më pas sipas monedhës dhe në fund sipas sektorëve.

Si rezultat i këtij procesi përgatiten dhe publikohen bilancet e mëposhtme:

- Bilanci i BPRM-së (mujore dhe tremujore);
- Bilanci i institucioneve të tjera depozituese, (mujore dhe tremujore);
- Bilanci i gjendjes së institucioneve të tjera financiare, i agreguar dhe sipas raportuesve (tremujor).

2) Niveli i dytë përfshin konsolidimin e të dhënave nga raportet analitike (bilanset) në pasqyra monetare ku të dhënat klasifikohen fillimisht sipas sektorëve, më pas sipas monedhës dhe instrumenteve. Qëllimi i përgatitjes së këtyre pasqyrave është një prezantim i thjeshtuar i aktiveve dhe detyrimeve të institucioneve financiare, në një mënyrë të përshtatshme për kryerjen e analizave monetare. Ato tregojnë mekanizmat e shumëzimit të bazës monetare në ofertën agregate monetare në nivel të gjithë ekonomisë. Kështu, pasqyrat përfaqësojnë një mjet bazë të mbajtësve të politikës monetare në procesin e formulimit dhe kontrollit të udhëzimeve të politikës monetare.

Si rezultat i këtij procesi përgatiten dhe publikohen pasqyrat e mëposhtme dhe raportet e tjera monetare:

- Pasqyra i BPRM-së (mujore dhe tremujore);
- Pasqyrë e institucioneve të tjera depozituese (mujore dhe tremujore);
- Pasqyrë e institucioneve depozituese (mujore dhe tremujore);
- Pasqyrë e institucioneve të tjera financiare (tremujore);
- Pasqyrë e institucioneve financiare (tremujore);

- Paraja e gjerë dhe përbërësit e saj (mujore);
- Depozitat e sektorit joshtetëror pranë institucioneve të tjera depozituese - bankat dhe bankat e kursimit (mujore);
- Kredi për sektorin joshtetëror dhënë nga institucionet e tjera depozituese - bankat dhe bankat e kursimeve (mujore); dhe
- Kredi për bankat, dhe kredi për bankat dhe bankat e kursimeve, dhënë individëve (mujore).

5.1.1 Rregullat dhe parimet e përgatitjes së bilanceve dhe pasqyrave monetare

Gjatë përgatitjes së bilanceve dhe pasqyrave monetare zbatohen rregullat dhe parimet bazë të mëposhtme:

- **Të gjitha kategoritë në bilancet monetare janë të shprehura në denarë.** Njësia standarde për shprehjen e bilancit të aktiveve dhe detyrimeve në statistikën monetare është monedha vendase. Prandaj, gazetarët i konvertojnë të gjitha gjendjet në valutë të huaj në shuma në denarë. Gjendjet e shprehura në valutë të huaj konvertohen në denarë duke përdorur kursin mesatar të këmbimit të valutave përkatëse në fund të periudhës raportuese.

-Parimi bazë për **vlerësimin** e aktiveve dhe detyrimeve financiare në bilancet monetare është përdorimi i çmimeve të tregut, ose përafrimi me çmimet e tregut (vlera "objektive"). Vlerësimi me vlerën "objektive" kryhet për ato aktive ose pasive financiare që nuk tregtohen në tregjet financiare ose tregtohen shumë rrallë. Komisionet, tarifat, taksat dhe pagesa të tjera të ngjashme janë flukse hyrëse nga ana e të ardhurave dhe për këtë arsye përjashtohen nga vlerësimi i instrumenteve. Gjendja e aktiveve dhe detyrimeve financiare vlerësohet në bazë të çmimeve të tregut që janë më të zakonshme në momentin e përgatitjes së bilancit.

-Aktivet dhe detyrimet në formën e monedhave, depozitave dhe huave, detyrimet në formën e aksioneve dhe formave të tjera të kapitalit të vet, si dhe shumica e kategorive të kërkesave dhe detyrimeve të tjera vlerësohen me vlerën kontabël. Për shembull, kreditë duhet të vlerësohen me vlerën kontabël të pretendimeve të kreditorit (interesi kryesor dhe i përlogaritur) pa rregullime për humbjet e pritshme. Të dhënat për humbjet e pritshme, provigjionet e kredisë dhe korrigjimet e tjera të vlerës së aktiveve fikse (duke përjashtuar amortizimin e akumuluar) përfshihen në kategorinë "detyrime të tjera" dhe gjithashtu paraqiten me vlerën kontabël.

Sipas Manualit të Statistikave Monetare dhe Financiare të FMN-së, interesi i përlogaritur për depozitat, huat dhe letrat me vlerë të ndryshme nga aksionet ai përfshihet në vlerën kontabël të aktivit ose detyrimit financiar, në vend që të trajtohet si pjesë e pretendimeve ose detyrimeve të tjera.

- Vendbanimi i klientit përcaktohet në bazë të rregullit të qendrës ekonomike të interesit të njësishë institucionale, dhe jo në bazë të rregullit të kombësisë, monedhës së transaksionit apo përcaktimit ligjor, pra përcaktohet në përputhje me Manualin mbi Pozicionin Ndërkombëtar të Investimeve dhe Bilancin e Pagesave¹. Të gjitha njësitë institucionale që kanë selinë, vendin e prodhimit dhe mjetet fikse në territorin e një vendi të caktuar në të cilin kryejnë veprimtari të rëndësishme ekonomike kanë trajtimin e banorëve. Gjithashtu, në përgatitjen e bilanceve monetare, dhe veçanërisht të pasqyrave monetare, zbatohen parimet e mëposhtme shtesë:

- **Parimi i grumbullimit**, i cili nënkupton përmbledhjen e të dhënave të të gjitha njësive institucionale në sektorë dhe nënsektorë, ose të të gjitha aktiveve dhe detyrimeve brenda një kategorie të caktuar standarde.

- **Parimi i konsolidimit**, i cili i referohet heqjes së pretendimeve dhe detyrimeve të ndërsjella ndërmjet pjesëve të veçanta organizative (selisë dhe degëve) të njësive institucionale, ku njësitet raportuese dorëzojnë raporte me të dhëna të konsoliduara. Konsolidim është bërë edhe në pasqyrat monetare për të dhënat që i referohen pretendimeve dhe detyrimeve ndërsektoriale.

- **Parimi i rrjetës**. Një parim bazë i përdorur në kërkimin statistikor, dhe brenda këtij kuadri edhe në statistikatat monetare, është që të dhënat të mbledhen dhe të paraqiten në baza bruto. Megjithatë, ka devijime nga parimi bazë në rastet kur është më e përshtatshme përpunimi i të dhënave në bazë neto, ose përpunimi në bazë bruto nuk është i mundur. Kështu, disa kategori të dhënash në vërtetimet monetare (mjetet e huaja, pretendimet e qeverisë qendrore, zëra të tjerë) paraqiten në bazë neto, për të qenë më të dobishme për qëllime analitike

5.1.2 Përgatitja e bilanceve monetare

Pasqyrat monetare përgatiten dhe publikohen në tre lloje bazë të bilanceve monetare:

- Bilanci i gjendjes së BPRM-së, i cili përfshin të gjitha aktivet dhe detyrimet e bankës qendrore të klasifikuara në mënyrë standarde;

- Bilanci i gjendjes së institucioneve të tjera depozituese, i cili përfshin të gjitha aktivet dhe detyrimet e bankave dhe të bankave të kursimeve të klasifikuara në mënyrë standarde. Qëllimi i këtij bilanci është të përfshijë aktivet dhe detyrimet e të gjitha njësive institucionale - rezidente nga sektori i institucioneve depozituese (përveç bankës qendrore), të cilat krijojnë detyrime të përfshira në përkufizimin standard të ofertës monetare;

- Bilanci i gjendjes së institucioneve të tjera financiare, i cili përfshin të gjitha aktivet dhe detyrimet e raportuesve të mbuluar aktualisht (fondet e investimeve, fondet e pensioneve, shoqëritë e sigurimit, shoqëritë e qirasë financiare, shoqëritë financiare, shoqëritë e administrimit të fondeve të investimeve dhe shoqëritë e administrimit të fondeve të pensioneve) të klasifikuara në një mënyrë standarde.

Bilancet monetare tregojnë gjendjen e të gjitha aktiveve dhe detyrimeve në fund të periudhës raportuese. Aktivet dhe detyrimet financiare në bilancet monetare paraqiten në përputhje me klasifikimin standard të instrumenteve financiare, të dhënë në Manualin dhe udhëzimet për statistikatat monetare dhe financiare të FMN-së (në përputhje me klasifikimin e instrumenteve financiare në SNA2008 dhe Sistemin Evropian të Llogarive - ESA2010). Sipas këtij klasifikimi, dallohen instrumentet e mëposhtme financiare:

Fondet:

- Ari monetar dhe të drejtat speciale të tërheqjes (SDR)
- Monedhat dhe depozitat
- Letra me vlerë të ndryshme nga aksionet
- Kredite
- Aksionet dhe kapitali tjetër aksionar
- Rezervat e sigurimit teknik

- Derivativët financiarë
- Pretendime të tjera
- Mjetet jofinanciare

Përgjegjësitë:

- Paratë e gatshme në qarkullim
- Depozitat e përfshira në agregatët monetarë
- Depozita të përjashtuara nga agregatët monetarë
- Letra me vlerë të ndryshme nga aksionet (të përfshira në agregatët monetarë)
- Letrat me vlerë që nuk janë aksione (të përjashtuara nga agregatët monetarë)
- Kredite
- Rezervat e sigurimit teknik
- Derivativët financiarë
- Detyrime të tjera
- Ndarja e të drejtave të veçanta të tërheqjes (SDR)
- Aksionet dhe kapitali tjetër aksionar

Brenda secilit instrument financiar, është kryer një ndarje e mëtejshme sipas sektorëve, siç përcaktohet si parazgjedhje në Manualin dhe Udhëzimet e Statistikave Monetare dhe Financiare të FMN-së (përputhur me ndarjen sipas sektorëve të dhënë në SNA2008 dhe ESA2010):

Në formën më të përgjithshme, ekzistojnë dy sektorë themelorë institucionalë:

- banorë
- jorezidentë.

Njësitë raportuese dallojnë partnerët afarist rezidentë dhe jorezidentë në përputhje me përcaktimet e rezidencës të përmbajtura në Ligjin për veprimtarinë valutore ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 34/01, 49/01, 103/01 dhe 51/03).

Vendbanimi I njësitë institucionale janë të përcaktuara me Ligjin për punë devizore, ku personat fizik të cilët përkohësisht qëndrojnë në Republikën e Maqedonisë në bazë të vizës së vlefshme për qëndrim, përkatësisht vizës së punës në kohëzgjatje prej së paku gjashtë muajsh, trajtohen si rezidentë të Republika e Maqedonisë². Jorezidentët përfaqësojnë njësi institucionale nga jashtë që përfshihen në transaksione me njësi institucionale rezidente, ose kanë lidhje të tjera ekonomike me njësi rezidente. Nëpërmjet transaksioneve me jorezidentë, arrihet një pasqyrë e përgjithshme e lidhjeve ekonomike që lidhin ekonominë e brendshme me vendet e huaja.

Banorët klasifikohen më tej në sektorët dhe nën-sektorët bazë:

- Institucionet financiare:
 - Banka Qendrore (BKRM);
 - Institucione të tjera depozituese (bankat dhe bankat e kursimit);
 - Institucione të tjera financiare (ndërmjetës të tjerë financiarë përveç kompanive të sigurimit dhe fondeve të pensione, institucioneve financiare ndihmëse, shoqërive të sigurimit dhe fondeve të pensione).
- Institucionet jofinanciare:
 - Institucionet publike jofinanciare;
 - Institucione të tjera jofinanciare;
- Shteti:
 - Qeveria qendrore;
 - Vetëqeverisja lokale;
 - fondet e sigurimeve shoqërore;
- Amviseritë:
 - Personat fizikë;
 - Kryerës të pavarur të veprimtarisë me punë personale;
- Institucione jofitimprurëse që u shërbejnë amviserive.

Në bilancet monetare, individët dhe organizatat jofitimprurëse që u shërbejnë amviserive paraqiten në nënsektorin rezidentë të tjerë.

Një ndarje e mëtejshme është bërë ndërmjet instrumenteve financiare sipas kriterit të valutës së denominimit (në denarë ose në valutë të huaj). Instrumentet financiare në denarë me klauzolë valutore paraqiten si instrumente financiare në valutë të huaj.

5.1.3. Ndarja e sektorëve dhe nënsektorëve institucionalë

5.1.3.1. Institucionet financiare

Sektori i institucioneve financiare përfshin njësitë institucionale që kryejnë kryesisht ndërmjetësimin financiar dhe/ose veprimtari financiare ndihmëse. Ndërmjetësimi financiar është një aktivitet në të cilin një njësi institucionale përvetëson mjete financiare dhe në të njëjtën kohë merr përsipër detyrime për llogari të saj, nëpërmjet përfshirjes në transaksione financiare në treg. Veprimtaritë financiare ndihmëse janë aktivitete që lidhen me ndërmjetësimin financiar dhe nëpërmjet tyre thjeshtohet, por nuk përfaqësojnë vetë ndërmjetësimin financiar.

Ky përkufizim i rezidencës së personave fizikë dhe zbatimi i tij në krijimin e të dhënave statistikore është një përjashtim nga rekomandimi i deklaruar në standardet ndërkombëtare statistikore, ku si kriter përdoret vendbanimi ose synimi për të qëndruar në një vend për një vit ose më shumë. për përcaktimin e vendbanimit.

Banka Qendrore është Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë.

Në banka përfshihen të gjitha bankat që kanë marrë leje për themelim dhe funksionim nga guvernatori i Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë. Ky përkufizim përfshin edhe degët e bankave nga shtetet anëtare të Bashkimit Evropian dhe degët e bankave të huaja që kanë marrë leje për hapje dhe veprimtari në territorin e Republikës së Maqedonisë nga guvernatori i Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë.

Në bankat e kursimit përfshihen të gjitha bankat e kursimit që janë themeluar dhe funksionojnë me leje nga guvernatori i Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë.

Ndërmjetësuesit e tjerë financiarë, përveç shoqërive të sigurimit dhe fondeve të pensioneve, përfshijnë llojet e ndryshme të ndërmjetësve financiarë që blejnë aktive duke pranuar aktive afatgjata dhe specifike, në përputhje me veprimtarinë me të cilën merren dhe nëpërmjet emetimit të letrave me vlerë të kapitalit dhe borxhit. Këta ndërmjetës janë të specializuar në kreditimin e grupeve të veçanta të huamarrësve duke përdorur marrëveshje të veçanta financiare, si leasing, operacione të derivativëve financiarë, etj. Ndërmjetësuesit e tjerë financiarë përfshijnë kryesisht persona juridikë të angazhuar në lizingun financiar, me shitje me komision, tregtarë të letrave me vlerë dhe derivativë financiarë, kompani për financimin e import/eksportit të mallrave, shoqëri mbajtëse, shoqëri financiare që japin kredi për institucionet jofinanciare dhe individët, investimet fondet (të hapura, të mbyllura dhe private), ndërmjetësit dhe tregtarët që punojnë për llogarinë e tyre dhe të tjerë.

Institucionet financiare ndihmëse përfshijnë të gjitha subjektet juridike të cilat kryesisht janë të angazhuara në veprimtari financiare ndihmëse, pra aktivitete që kanë të bëjnë me ndërmjetësimin financiar, por që në vetvete nuk përfaqësojnë ndërmjetësim financiar. Funksioni i tyre është të lehtësojnë ndërmjetësimin financiar. Ky nënsektor përfshin: shoqëritë e administrimit të fondeve pensionale, shoqëritë e administrimit të fondeve të investimeve, bursat, shtëpitë e

brokerimit, këshilltarët e investimeve, zyrat e kleringut, agjentët dhe tregtarët që veprojnë në emër të të tjerëve, depozituesit qendrorë të letrave me vlerë, kontabilitetin dhe shoqatat e tjera financiare dhe të tjera.

Shoqëritë e sigurimit përfshijnë shoqëritë që kryejnë punë sigurimesh dhe risigurimi.

Në fondet e pensione përfshihen institucionet që sigurojnë rreziqe grupore, të cilat i referohen rreziqeve sociale dhe nevojave të personave të siguruar. Ato janë krijuar për të ofruar përfitime të daljes në pension për grupe të veçanta punonjësish. Ata kanë aktivet dhe detyrimet e tyre dhe kryejnë transaksione financiare në llogarinë e tyre. Në këtë nënsektor bëjnë pjesë edhe fondet private të sigurimit vullnetar të pensione.

5.1.3.2. Institucionet jofinanciare

Institucionet jofinanciare përfshijnë njësitë institucionale - personat juridikë, veprimtaria kryesore e të cilave është prodhimi i mallrave dhe/ose ofrimi i shërbimeve jofinanciare, të destinuara për treg.

Në varësi të faktit nëse ato kontrollohen nga shteti apo jo, midis institucioneve jofinanciare dallojmë dy nënsektore:

- institucionet publike jofinanciare (të kontrolluara nga shteti); dhe
- Institucione të tjera jofinanciare (të pa kontrolluara nga shteti).

Institucionet publike jofinanciare përfshijnë të gjitha institucionet jofinanciare që janë nën kontrollin e njësive shtetërore. Kontrolli përkufizohet si aftësia e shtetit për të përcaktuar politikën e përgjithshme të institucionit, nëpërmjet zotërimit të më shumë se 50% të aksioneve me të drejtë vote, nëpërmjet një rregulloreje që i jep të drejtën shtetit të përcaktojë politikën e institucioni ose të emërojë drejtuesit.

5.1.3.3. Shteti

Spektori shtetëror përfshin të gjitha njësitë institucionale të krijuara për të zbatuar politikën e shtetit nëpërmjet instrumenteve të rregullimit ekonomik, transferimit/rishpërndarjes së të ardhurave nga detyrimet e detyrueshme ose përfaqësimit të prodhuesve jo të tregut, prodhimi i të cilëve synohet për konsum individual dhe të përbashkët, dhe që financohen kryesisht nëpërmjet detyrimeve. pagesat nga sektori të tjerë.

Spektori shtetëror përfshin nënsektorët e mëposhtëm:

- Qeveria qendrore;
- Pushteti vendor; dhe
- Fondet e sigurimeve shoqërore.

Pushteti qendror përfshin të gjitha njësitë administrative të shtetit, si dhe autoritetet e tjera qendrore, kompetencat e të cilave zakonisht shtrihen në të gjithë territorin ekonomik, me përjashtim të administrimit të fondeve të sigurimeve shoqërore. Ai përfshin edhe ato institucione jofitimprurëse që kontrollohen dhe financohen kryesisht nga qeveria qendrore dhe kompetencat e të cilave shtrihen në të gjithë territorin ekonomik. Në këtë nënsektor përfshihen ato njësi institucionale që financohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë, siç janë: Presidenti i Republikës së Maqedonisë, Qeveria e

Republikës së Maqedonisë, Ministritë e Qeverisë, Gjykata Kushtetuese e Republikës së Maqedonisë. Maqedonia, avokatët e popullit, agjencitë qeveritare që financohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë dhe të tjera.

Vetëqeverisja lokale përfshin ato lloje shërbimesh publike, kompetencat e të cilave shtrihen vetëm në pjesët lokale të territorit ekonomik, d.m.th. brenda njësive të vetëqeverisjes vendore, me përjashtim të organeve të fondit të sigurimeve shoqërore në nivel vendor. Në këtë nënsektor përfshihen edhe ato institucione jofitimprurëse që kontrollohen dhe financohen kryesisht nga pushteti vendor dhe kompetencat e të cilave kufizohen në territorin ekonomik të njësive të vetëqeverisjes vendore.

Fondet e sigurimeve shoqërore përfshijnë njësi të veçanta institucionale që mund të operojnë në nivel qendror ose vendor. Ato përfaqësojnë njësi të veçanta institucionale sepse kanë fondet e tyre, kanë aktivet dhe detyrimet e tyre dhe kryejnë transaksione financiare për llogari të tyre. Ky nënsektor përfshin: fondin e sigurimit pensional dhe invalidor, fondin e sigurimeve shëndetësore, agjencinë e punësimit dhe të tjera.

5.1.3.4. Amviseritë

Në sektorin e amvisërive nënkuptohen personat, si dhe grupet e personave në kuptimin e konsumatorëve dhe në kuptimin e kryerësve të pavarur të veprimtarisë me fuqi punëtore personale (tregtarë të vetëm) që prodhojnë mallra të destinuara për treg. Gjithashtu, ky sektor përfshin persona dhe grupe personash që prodhojnë mallra dhe shërbime jofinanciare ekskluzivisht për përdorim të tyre. Në këtë sektor përfshihen: personat fizikë, të vetëpunësuarit dhe personat fizikë të cilët sipas Ligjit për shoqëritë tregtare nuk konsiderohen tregtarë.

5.1.3.5 Institucione jofitimprurëse që u shërbejnë amviserive

Sektori i institucioneve jofitimprurëse që u shërbejnë amviserive përbëhet nga institucione jofitimprurëse që përfaqësojnë persona juridikë të veçantë. Burimet kryesore të tyre të fondeve janë kontributet vullnetare në para ose mallra.

Ky sektor përfshin njësitë e mëposhtme institucionale që ofrojnë mallra dhe shërbime jo të tregut për Amviseritë: sindikatat, shoqatat profesionale dhe profesionale, shoqatat e konsumatorëve, partitë politike, kishat dhe shoqatat fetare (përfshirë ato të financuara, por jo të kontrolluara nga shteti), sociale, klubet kulturore, rekreative dhe sportive dhe organizatat bamirëse, humanitare dhe ndihmuese (të cilat financohen nëpërmjet transfertave vullnetare në para ose në mallra nga njësi të tjera institucionale).

5.1.4. Ndarja e instrumenteve financiare brenda bilanceve monetare

Më poshtë paraqitet struktura e bilanceve monetare, me shpjegimin e zërave kryesorë në anën e aktiveve dhe të detyrimeve.

I. Fondet

Nga ana e aktivitetit, përbërësit kryesorë standardë të bilanceve monetare janë si më poshtë:

Ari monetar dhe të drejtat e veçanta të tërheqjes

Ari monetar është ari i mbajtur nga banka qendrore si pjesë e rezervave zyrtare. Ari që nuk është pjesë e rezervave zyrtare klasifikohet si aktiv jofinanciar. Ari monetar vlerësohet me çmimin e tregut.

Të drejtat speciale të tërheqjes janë fonde rezervë ndërkombëtare të krijuara nga FMN, të cilat u shpërndahen vendeve anëtare për të plotësuar rezervat zyrtare ekzistuese. Ato përfaqësojnë të drejta të pakushtëzuara për të marrë valutë dhe fonde të tjera rezervë nga anëtarët e tjerë të FMN-së. Ari monetar dhe të drejtat e veçanta të tërheqjes, si instrumente financiare, përfshihen vetëm në bilancin e BPRM-së.

Monedhat dhe depozitat

Monedhat përfshijnë kartëmonedhat dhe monedhat me vlerë nominale fikse, të emetuara nga banka qendrore si mjete zyrtare pagese në ekonominë vendase. Ari dhe monedhat përkujtimore që kanë vlerë numizmatike dhe që nuk qarkullojnë në qarkullim klasifikohen si aktive jofinanciare. Monedhat përfshijnë gjithashtu valutë të huaj, d.m.th., kartëmonedha dhe monedha të emetuara nga jorezidentë, zakonisht banka qendrore të vendeve të huaja.

Depozitat ndahen në dy nëngrupe:

1. Grupi i parë përbëhet nga depozitat e transferueshme, ku përfshihen depozitat që mund të shkëmbehen drejtpërdrejt, pa kufizime dhe që mund të përdoren drejtpërdrejt për pagesa me çeqe, urdhër bankare, instrumente borxhi, llogari rrjedhëse etj.
2. Grupi i dytë përbëhet nga depozitat e tjera, ku bëjnë pjesë:
 - Depozita pa afat - këto depozita lejojnë tërheqjen e parave, por jo pagesat direkte ndaj palëve të treta;
 - Depozitat me afat - këto depozita nuk janë të disponueshme menjëherë sepse janë të kushtëzuara nga një afat i caktuar fiks i tërheqjes, ose nga një periudhë njoftimi paraprak;
 - Depozita kursimi, llogari kursimi, llogari kursimi ose depozita, të cilat të gjitha janë të patransferueshme ose transferueshmëria e tyre është shumë e kufizuar.
 - Depozita të tjera të mbetura.

Letrat me vlerë të ndryshme nga aksionet

Letrat me vlerë jo të kapitalit janë aktive financiare që janë të transferueshme dhe tregtohen në tregjet dytësore. Ato nuk i japin titullarit të drejtën e pronësisë në njësinë institucionale që i ka lëshuar, por i japin atij të drejtën e pakushtëzuar për të përfituar të ardhura fikse ose të ndryshueshme në formën e pagesave kupon (interesi) ose një shumë të caktuar fikse që paguhet në dt. një datë të caktuar.

Ky instrument përfshin: bono thesari, obligacione, bono depozitash, bono komerciale, bono hipotekore dhe instrumente të ngjashme. Letrat me vlerë mund të jenë afatshkurtra dhe afatgjata.

Letrat me vlerë afatshkurta jo të kapitalit kanë një maturim origjinal deri në një vit dhe zakonisht emetohen me zbritje. Ato përfshijnë instrumentet e mëposhtme: bono thesari dhe bono të tjera afatshkurtra të emetuara nga shteti, bono afatshkurta të transferueshme të emetuara nga institucionet financiare dhe jofinanciare, letra me vlerë afatshkurtra të emetuara në kuadër të emetimit të bonove të garancisë dhe pranimeve bankare.

Letrat me vlerë afatgjata që nuk janë aksione kanë një afat maturimi më shumë se një vit dhe zakonisht emetohen me kupon. Ato përfshijnë instrumentet e mëposhtme: obligacionet e pagueshme ndaj prurësit, obligacionet e varura, obligacionet me data alternative maturimi, obligacionet pa datë ose të përhershme (konzolat), kartëmonedhat me norma të ndryshueshme dhe letra të tjera afatgjata, eurobono dhe të tjera.

Kreditë

Kreditë janë aktive financiare që:

- 1) krijohen kur kreditori i jep hua mjetet direkt debitorit;
- 2) janë të dokumentuara me dokumente të patransferueshme.

Kjo kategori përfshin të gjitha kreditë e dhëna sektorëve të ndryshëm nga institucionet financiare. Në kategorinë e kredive bëjnë pjesë: kreditë hipotekare, kreditë konsumatore, kreditë për financimin e kredive tregtare, kreditë rrotulluese, kreditë që mblidhen si garanci për përmbushjen e detyrimeve të caktuara, marrëveshjet për riblerjen e letrave me vlerë, qiraja financiare dhe llojet e tjera të kredive. Sipas afatit, kreditë ndahen në kredi afatshkurtra (me afat deri në një vit) dhe kredi afatgjata (me afat më shumë se një vit).

Aksionet dhe kapitalet e tjera

Kjo kategori përfshin instrumente financiare që i japin zotëruesit të drejtën e pronësisë mbi shoqërinë që i ka emetuar. Të drejtën e ka zotëruesi i këtyre letrave me vlerë mbi një pjesë të fitimit, si dhe mbi një pjesë të aktiveve neto në rast likuidimi. Dy nënkategoritë e mëposhtme mbulohen në këtë instrument:

a) aksionet dhe kapitali tjetër, me përjashtim të aksioneve në fondet e investimeve:

- 1) aksionet e listuara në bursë;
- 2) aksione që nuk janë të listuara në bursë; dhe
- 3) kapitali i mbetur.

b) aksionet në fondet e investimeve

Aksionet e listuara dhe të palistuara përfshijnë aksionet e kapitalit, aksionet e riblera, aksionet e dividendit dhe aksionet e preferuara. Këto kategori nuk përfshijnë aksionet që ofrohen për shitje, por që nuk janë shitur në momentin e emetimit, aksionet bonus që përfaqësojnë dërgesa të aksioneve të reja tek aksionerët dhe të tjerë.

Nënkategoria "kapitali i mbetur vetanak" përfshin të gjitha format që janë të ndryshme nga ato të klasifikuara në kategoritë e aksioneve të listuara në bursë, si dhe aksionet e pa listuara në bursë. Kapitali tjetër kapital përfshin të gjitha format e kapitalit që nuk përfaqësojnë aksione, të tilla si aksionet në shoqëritë me përgjegjësi të kufizuar.

Instrumenti "njësi në fondet e investimeve" përfshin njësitë e emetuara nga fondet e investimeve që mund të jenë të hapura, të mbyllura ose private.

Rezervat teknike të sigurimit

Rezervat teknike të sigurimeve përfshijnë abonimet për primet e sigurimit që lidhen me sigurimin e jetës dhe jo-jetës. Përfshihen gjithashtu risigurimi, sigurimi i depozitave dhe sigurimi i pensioneve.

Kjo kategori në anën e aktivitetit mbulon primet që kompanitë e sigurimit i bëjnë një kompanie tjetër sigurimi, për shembull: primet e sigurimit nga zjarri për një kompani sigurimi të jetës ndaj një shoqërie sigurimesh jo-jetës.

Risigurimi, nga ana tjetër, është sigurim ndërmjet një shoqërie risigurimi dhe një shoqërie sigurimi, ku shoqëria e risigurimit merr përsipër të dëmshpërblejë shoqërinë e sigurimit për humbjet nga një ose më shumë kontrata të saj. Në këmbim, shoqëria e sigurimit paguan një prim, në mënyrë që të

transferojë rrezikun tërësisht ose pjesërisht, duke ruajtur detyrimet ndaj mbajtësve të policës.

Derivatet financiare

Derivatet financiare janë kontrata që lidhen me një instrument, tregues ose mall të caktuar financiar, nëpërmjet të cilave një rrezik i caktuar financiar tregtohet në mënyrë të pavarur në tregjet financiare (rreziku i ndryshimit të normës së interesit dhe kursit të këmbimit, rreziku i çmimit, i kapitalit dhe i kredisë, etj.). Këto përfshijnë: opsionet dhe kontratat e ardhshme, garancitë, kontratat e së ardhmes, marrëveshjet swap dhe të tjera, por vetëm nëse ato kanë një vlerë tregu që lind nga fakti se ato janë objekt tregtimi ose vlera e tyre mund të shprehura në treg.

Pretendime të tjera

Llogari të tjera të të ardhurave

Kategoria "llogaritë e të ardhurave të tjera" përfshin të gjitha të arkëtueshmet financiare të krijuara si kundërvlerë ndaj aktiveve financiare dhe jofinanciare. Kjo kategori përfshin pretendimet financiare që rrjedhin nga pagesat e mëparshme ose të mëvonshme për transaksione me mallra ose shërbime, shpërndarje ose tregtim dytësor të instrumenteve financiare.

Kategoria "llogaritë e tjera të të ardhurave" përfshin:

1) Kreditë tregtare dhe avanset (avanset për punët aktuale ose punët që do të fillojnë dhe paradhëniet për mallra dhe shërbime). Kreditë tregtare të ofruara nga institucionet financiare zakonisht i referohen shërbimeve të ofruara nga institucione të tjera financiare dhe jofinanciare. Ndryshe nga kreditë e tjera, kreditë tregtare janë instrumente për të cilat interesi nuk llogaritet. Nëse të dhënat janë të disponueshme, është e dëshirueshme që kreditë tregtare dhe paradhëniet e dhëna shtetit të përfshijnë tatimin mbi vlerën e shtuar të paguar paraprakisht.

2) Pjesa tjetër, ku përfshihen të gjithë zërat që nuk mbulohen nga kategoritë e tjera të instrumenteve financiare. Kjo kategori përfshin: dividendët, llogaritë e shlyerjes, të dhënat në proces arkëtimi dhe pasuri të tjera.

Pretendimet e bazuara në dividendë lindin në regjistrimin e dividendit në momentin e vendimit për pagesën e dividendit, jo në momentin e pagesës së dividendit.

Llogaritë e shlyerjes përfshijnë ato llogari që regjistrojnë diferencat që lindin për shkak të diferencave në kohën e postimit (shitja e aktiveve financiare në ditën e ndryshimit të pronësisë dhe arkëtimet e ardhshme të aktiveve financiare të shitura). Për shembull: një institucion financiar shet një letër me vlerë, por arkëtimi bëhet dy ditë pas shitjes. Në ditën e shitjes regjistrohet një rënie e letrave me vlerë, me rritje të njëkohshme të llogarive të shlyerjes.

Të dhënat në procesin e mbledhjes përfshijnë fondet që transferohen drejtpërdrejt në llogarinë e depozituesit, por këto fonde nuk janë të disponueshme për t'u përdorur derisa të përfundojë procesi i kleringut. Për shembull: Çeqet dërgohen direkt në llogarinë e depozituesit, por nuk janë të disponueshme për t'u përdorur derisa të përfundojë procesi i kleringut.

Kategoria "Aktive të tjera" përfshin të gjithë zërat që nuk janë klasifikuar në instrumentet e mëparshme financiare. Kryesisht, kjo kategori përfshin: akruale, tatim të parapaguar, qira të parapaguar, paga dhe mëditje dhe shpenzime të tjera operative.

Mjetet jofinanciare

Pasuritë jofinanciare përfshijnë:

1) aktivet fikse (materiale dhe jomateriale); dhe

2) aktive të tjera jofinanciare për të cilat nuk ka detyrime përkatëse të regjistruara.

Mjetet fikse përfshijnë aktivet fikse, aksionet dhe të tjera, si dhe aktivet dhe të drejtat jo-materiale, d.m.th. ato aktive që lidhen me veprimtarinë e institucionit depozitues. Pasuritë fikse deklarohen sipas vlerës kontabël, duke përjashtuar amortizimin e akumuluar, i cili përfshihet në kategorinë e detyrimeve të tjera.

Mjete të tjera jofinanciare përfshijnë ari që nuk është pjesë e rezervave zyrtare, paratë e prera për qëllime numizmatike, vepra arti dhe aktive të tjera që nuk janë instrumente financiare dhe janë blerë nga institucioni si garanci për pretendime të caktuara. Toka duhet të klasifikohet në këtë kategori.

II. Detyrimet

Paratë e gatshme në qarkullim

Paratë e gatshme në qarkullim i referohen kartëmonedhave dhe monedhave me vlerë nominale fikse që emetohen nga BPRM si mjet zyrtar pagese në ekonominë vendase. Gjatë llogaritjes së sasisë së parave të gatshme në qarkullim, ato që janë në bankën qendrore zbriten nga vlera totale e parave të emetuara. Kjo kategori shfaqet vetëm në bilanc të BPRM-së.

Depozitat e përfshira në paranë e gjerë(M3)

Depozitat e përfshira në paranë e gjerëpërfshijnë depozitat e transferueshme dhe depozitat e tjera të institucioneve depozituese vendase që përfshihen në përkufizimin standard të ofertës monetare. Në përgjithësi, kjo kategori përfshin depozitat e të gjithë sektorëve institucionalë të përcaktuar më sipër, me përjashtim të depozitave të qeverisë, institucioneve depozituese dhe jorezidentëve. Nga depozitat e shtetit, në këtë kategori përfshihen vetëm depozitat e pushtetit vendor.

Depozitat e përjashtuara nga paraja e gjerë (M3)

Depozitat e përjashtuara nga paraja e gjerë përfshijnë depozita të transferueshme dhe të tjera që nuk përfshihen në përkufizimin standard të ofertës monetare.

Letrat me vlerë të ndryshme nga aksionet e përfshira në ofertën e parasë (M3)

Kjo kategori përfshin të gjitha instrumentet financiare të transferueshme të emetuara nga institucionet depozituese, të përfshira në përkufizimin e përgjithshëm të ofertës monetare sipas Manualit të Statistikave Monetare dhe Financiare të FMN-së. Këtu përfshihen detyrimet e bazuara në letrat me vlerë të emetuara, mbajtës të të cilave janë institucionet jofinanciare, Amviseritë.

Kredia

Kredia është një instrument financiar me të cilin merren hua nga njësitë e tjera institucionale - kreditorët dhe që dokumentohet me dokumente të patransferueshme. Kjo kategori mbulon të gjitha llojet e kredive (përveç huave tregtare dhe paradhënieve) të marra nga institucionet depozituese.

Rezervat teknike të sigurimit

Rezervat teknike të sigurimit përfshijnë: kapitalin neto të ekonomive familjare në rezervat e sigurimit të jetës, kapitalin neto të amviserive në fondet e pensioneve dhe primet e paguara dhe rezervat kundrejt llogarive të arkëtueshme.

Kapitali neto i amviserive në rezervat e sigurimit të jetës përfshin rezervat e sigurimit të jetës që lidhen me pretendimet e amviserive për kontratat e sigurimit të jetës ose skemat e investimeve. Kjo kategori përdoret për të regjistruar vlerën aktuale të detyrimeve të vlerësuara të kompanive të sigurimit (vlera aktuariale) për dëmet e ardhshme nga mbajtësit e policave të sigurimit të jetës. Kapitali neto i amviserive në fondet e pensioneve përbëhet nga rezervat e sigurimit për dëmet e amviserive që rrjedhin nga planet pensionale. Kjo kategori përdoret për të regjistruar vlerën aktuale të detyrimeve të vlerësuara të fondeve të pensioneve për të paguar kontributet aktuale dhe të ardhshme për pensionistët dhe përfituesit e tjerë. Primet dhe rezervat e abonuar kundrejt librit të arkëtueshëm përbëhen nga:

- shuma që përfaqëson një pjesë të primit të shkruar bruto që duhet të shpërndahet në periudhën e ardhshme kontabël (abonimet e primeve të sigurimit);

- kostoja totale përfundimtare e vlerësuar e shlyerjes së të gjitha pretendimeve që rrjedhin nga ngjarjet që kanë ndodhur deri në fund të periudhës kontabël, pavarësisht nëse janë raportuar apo jo, minus shumat e paguara tashmë në lidhje me këto pretendime (fondet për dëmet e papaguara).

Abonimet e primeve të sigurimit në lidhje me sigurimet e jo-jetës lindin nga fakti se primet e sigurimit janë përgjithësisht të pagueshme në fillim të periudhës së mbuluar nga siguri, por kjo periudhë zakonisht nuk përkon me periudhën kontabël. Prandaj, në fund të periudhës kontabël, kur bëhet bilanci, pjesët e primeve të sigurimit të paguara gjatë periudhës kontabël synojnë të mbulojnë rrezikun në periudhën e ardhshme.

Primet e sigurimit janë aktive financiare për mbajtësit e policave.

Rezervat përfaqësojnë fondet e mbajtura nga kompanitë e sigurimit për të mbuluar shumat që ata presin të paguajnë si rezultat i dëmeve që ende nuk janë shlyer.

Derivatet financiare

Derivatet financiare janë kontrata që lidhen me një instrument, tregues ose mall të caktuar financiar, nëpërmjet të cilave një rrezik i caktuar financiar tregtohet në mënyrë të pavarur në tregjet financiare (rreziku i ndryshimit të normës së interesit dhe kursit të këmbimit, rreziku i çmimit, i kapitalit dhe i kredisë, etj.). Këto përfshijnë: opsionet dhe kontratat e ardhshme, garancitë, kontratat e së ardhmes, swap-et dhe të tjera, por vetëm nëse ato kanë një vlerë tregu, që rezulton nga fakti se ato tregtohen ose vlera e tyre mund të shprehet në treg.

Llogari të tjera shpenzimesh

Llogaritë e tjera të shpenzimeve përbëhen nga:

- 1) kreditë tregtare (kreditë tregtare të marra gjatë blerjes së mallrave dhe shërbimeve) dhe avanset (paradhëniet e marra për punët aktuale ose punët që do të fillojnë); dhe

2) të tjera (provizione për humbje të bazuara në kredi dhe provizione për humbje të tjera, dividendë, llogaritë e shlyerjes dhe detyrime të tjera).

Në kategorinë e provigjioneve për humbje të bazuara në kredi, janë paraqitur korrigjimet e vlerës së kredive, ndërsa në kategorinë e provizioneve për humbje të tjera, janë paraqitur korrigjimet e vlerës së instrumenteve të tjera financiare. Në përputhje me rregullat për hartimin e bilanceve të institucioneve financiare, provizionet për humbjet dhe amortizimin e akumuluar klasifikohen në kategorinë "llogaritë e tjera të shpenzimeve - të tjera", pavarësisht se një trajtim i tillë nuk është në përputhje me standardet kombëtare dhe ndërkombëtare të kontabilitetit. ku këto kategori nuk shfaqen në anën e detyrimeve të bilancit, por zbriten nga vlera kontabël e aktivit përkatës.

Detyrimet e bazuara në dividend lindin kur regjistrohet dividendi në momentin e vendimit për të paguar dividendin, jo në kohën kur paguhet dividendi.

Llogaritë e shlyerjes tregojnë detyrimet e institucioneve financiare për të paguar në një datë të ardhshme shlyerjeje për aktivet e blera aktualisht.

Detyrimet e tjera përfshijnë të gjitha llogaritë që nuk janë klasifikuar në instrumentet e mëparshme financiare. Kryesisht, kjo kategori përfshin: llogaritë e përkohshme, provizionet (të cilat nuk kanë të bëjnë me provizionet për humbjet nga rënia në vlerë të aktiveve financiare), detyrimet tatimore të shtyra, pagat e përlllogaritura, qiratë, taksat e grumbulluara dhe të tjera.

Aksionet dhe kapitali tjetër i vet (përfshirë aksionet në fondet e investimeve)

Kjo kategori është e ndarë në komponentët e mëposhtëm:

Aksionet dhe kapitali tjetër aksionar përfshijnë emetimin parësor, si dhe emetimet e tjera të aksioneve dhe forma të tjera të kapitalit të vet (përfshirë aksionet në fondet e investimeve).

Fitimet e pashpërndara përfshijnë fitimin neto (pas tatimit) e cila nuk u shpërndahet pronarëve në formën e dividendëve, ose nuk u shpërndahet në rezervat;

Fitimi i vitit aktual përfshin të ardhurat e akumuluar, minus shpenzimet për vitin aktual (nëse fitimi ose humbja nuk përfshihet në kategori "fitimi i mbajtur (i mbajtur)").

Rezerva e përgjithshme dhe speciale i referohen fitimit të ndarë në rezerva.

Rregullimet e vlerës përfaqësojnë vlerën neto të të gjitha ndryshimeve të vlerës në aktivet dhe detyrimet e institucioneve financiare, me përjashtim të ndryshimeve të vlerës në llogari për humbje dhe fitim. Llogaritë e rregullimit të vlerës vlerësohen në treg vlerë.

5.1.5. Struktura e pasqyrave monetare

Pasqyrat monetare janë raporte të përmbledhura, ku aktivet dhe detyrimet e institucioneve financiare grupohen kryesisht sipas përkatësisë sektoriale të palës tjetër kontraktuese dhe në kuadër të tyre bëhet një klasifikim shtesë i shteteve sipas instrumenteve të veçanta financiare. Përjashtim nga ky parim është agregimi i pjesës së detyrimit, si kategoria e bazës monetare në pasqyrën e BPRM-së dhe kategoria e depozitave në pasqyrën e institucioneve të tjera depozituese, ku tregohet kryesisht instrumenti dhe më pas sektorët e njësive institucionale. Në disa përmbledhje monetare, shfaqen gjithashtu disa kategori të rëndësishme monetare, si p.sh. mjetet valutore neto, mjetet monetare, kreditë e brendshme, baza monetare, etj.

Për qëllime të statistikave monetare, përgatiten pasqyrat monetare të mëposhtme:

- Pasqyra i BPRM-së;
- Pasqyrë e institucioneve të tjera depozituese;

- Pasqyrë e institucioneve depozituese;
- Pasqyrë e institucioneve të tjera financiare;
- Pasqyra e institucioneve financiare dhe
- Paraja e gjerë dhe përbërësit e saj.

5.1.5.1. Pasqyrë e BPRM-së

Në pasqyrën e BPRM-së janë paraqitur aktivet dhe detyrimet e BPRM-së të klasifikuara kryesisht sipas sektorëve (jorezidentë, shteti, institucionet tjera depozituese, institucionet tjera financiare dhe sektori privat). Për më tepër, brenda çdo sektori, aktivet dhe detyrimet klasifikohen sipas instrumenteve financiare të përcaktuara standarde.

I. Fondet

Në pasqyrën e BPRM-së, nga ana e pasurisë mbulohen kërkesat e BPRM-së nga jorezidentët (mjetet e huaja), shteti, sektori privat, institucionet e tjera depozituese dhe institucionet e tjera financiare.

Kërkesat e BPRM-së nga jorezidentët formojnë pozicionin e mjeteve valutore, të cilat nga aspekti i likuiditetit të tyre ndahen në dy grupe: rezerva devizore dhe mjete të tjera devizore.

Kërkesat e BPRM-së ndaj shtetit i referohen pretendimeve të BPRM-së ndaj shtetit (kryesisht në bazë të letrave me vlerë të emetuara nga shteti, si dhe pretendimeve të tjera).

Kërkesat e BPRM-së ndaj sektorit privat përfshijnë pretendimet e BPRM-së ndaj sektorit joshtetëror. Kjo kategori përfshin pretendime nga banka të caktuara që janë në proces likuidimi (të zhvendosura nga sektori i institucioneve depozituese në institucione të tjera jofinanciare).

Kërkesat e BPRM-së nga institucionet e tjera depozituese përfshijnë pretendimet e BPRM-së nga bankat në bazë të: kredive peng, kredive për likuiditet, ankandeve të kredive, marrëveshjeve të riblerjes, etj.

Pasuritë e paklasifikuara përfshijnë asetet fikse dhe asetet tjera jofinanciare të BPRM-së, si dhe pretendimet tjera të BPRM-së që dalin nga marrëdhëniet e tjera afariste të BPRM-së me rezidentët.

II. Detyrimet

Nga ana e detyrimeve të BPRM-së zërat kryesorë janë: baza monetare, detyrimet e BPRM-së ndaj jorezidentëve (detyrime në valutë), detyrime ndaj institucioneve të tjera depozituese, detyrime ndaj qeverisë qendrore, llogaritë e kapitalit, detyrime të tjera të paklasifikuara dhe të tjera artikuj, neto.

Baza monetare përfshin: paratë e gatshme në qarkullim, llogaritë bankare dhe bankat e kursimevenë BPRM, paratë në thesar në banka, rezerva e detyrueshme e bankave dhe bankat e kursimeve në denarë, rezerva e veçantë e detyrueshme e bankave në valutë, si dhe llogaritë e vetëqeverisjes lokale dhe të institucioneve të tjera financiare pranë BPRM-së.

Detyrimet e mbetura të BPRM-së ndaj institucioneve të tjera depozituese kryesisht i mbulojnë ato

Obligimet e BPRM-së në bazë të bonove të thesarit të emetuara.

Detyrimet valutore përfshijnë detyrimet e BPRM-së ndaj jorezidentëve (kryesisht bazuar në duke

përdorur kredi nga FMN).

Detyrimet e BPRM-së ndaj qeverisë qendrore kanë të bëjnë kryesisht me depozitat e pushteti qendror në BPRM (denarë dhe valutë). Në detyrimet ndaj pushtetit qendror janë duke përfshirë edhe detyrime të tjera ndaj shtetit.

Llogaritë e kapitalit sipas metodologjisë së përcaktuar të FMN-së përfshijnë si më poshtë kategoritë: asetet e veta të BPRM-së, fitimi i pashpërndarë (i mbajtur), fitimi nga viti aktual, rezerva e përgjithshme dhe speciale, rregullimet e vlerës.

Në kategorinë e *detyrimeve të paklasifikuara* përfshihen detyrimet e mbetura të BPRM-së të cilat ato rrjedhin nga një shumëllojshmëri marrëdhëniesh biznesi me sektorin rezident dhe nuk klasifikohen në artikujt e mëparshëm.

5.1.5.2. Pasqyrë e institucioneve të tjera depozituese

Kjo pasqyrë mbulon kryesisht aktivet dhe detyrimet e bankave dhe bankave të kursimit klasifikuar sipas sektorëve institucionalë. Për më tepër, brenda çdo sektori fondet dhe detyrimet klasifikohen sipas instrumenteve financiare të përcaktuara standarde.

I. Fondet

Nga ana e aktiveve, mbulohen këto kategori kryesore: aktive në valutë, rezervat e bankave dhe bankave të kursimit, pretendimet nga BPRM, pretendimet nga shteti, pretendimet nga institucionet publike jofinanciare, pretendimet nga institucionet e tjera financiare institucionet, pretendimet nga sektori privat dhe pasuritë e paklasifikuara.

Valuta e huaj i referohet pretendimeve të institucioneve të tjera depozituese nga jorezidentët. Duke qenë se bankat e kursimeve nuk kryejnë operacione valutore, kjo kategori ai rrjedh tërësisht nga bilanci i bankave.

Rezervat i referohen llogarive të bankave dhe bankave të kursimit pranë BPRM-së (në të cilat gjenden dhe shumën e rezervës së detyrueshme në denarë dhe në valutë) dhe paratë e gatshme arkë.

Pretendimet nga BPRM kryesisht i referohen kërkesave të bazuara në vendosjet në bonot e thesarit.

Pretendimet nga shteti i referohen pretendimeve të bazuara në kredi, plasmane në letrat me vlerë dhe të arkëtueshmet e papaguara.

Pretendimet nga institucionet publike jofinanciare dhe institucionet tjera financiare janë referojuni pretendimeve të bazuara në kredi, vendosje në letra me vlerë nga vlera, vendosjet e tjera dhe të arkëtueshmet e papaguara të bazuara në kredi në monedhë vendase dhe të huaj.

Pretendimet nga sektori privat përfshijnë totalin e vendosjeve të bankave në sektori privat i bazuar në kredi, vendosje në letra me vlerë, vendosjet e tjera dhe kërkesat e papaguara në bazë të vendosjeve.

Pretendimet nga sektori privat përfshijnë: pretendimet nga të tjera jofinanciare ndërmarrjet, pretendimet nga familjet dhe pretendimet nga institucionet jofitimprurëse të cilat u shërbejnë familjeve.

Pretendimet që përbëjnë kategorinë e vendosjeve të tjera u referohen atyre të dhëna avanset, pretendimet e bazuara në garanci dhe garanci etj.

Kategoria e aktiveve të paklasifikuara përfshin kryesisht aktivet ndërbankare, (kredi të dhëna bankave të tjera, depozita të depozituara në banka të tjera, të arkëtueshme nga pjesët të bankave, të rkëtueshmet në bazë të letrave me vlerë), aktivet fikse, të tjera mjetet jofinanciare dhe pretendimet e tjera të bankave dhe bankave të kursimit të cilat që rrjedhin nga marrëdhënie të tjera biznesi me sektorin rezident, të pa klasifikuar në artikujt e mëparshëm.

II. Detyrimet

Nga ana e detyrimeve në rishikimin e institucioneve të tjera depozituese (bankat dhe bankat e ursimeve) zërat kryesorë janë: detyrimet në valutë, depozitat e klasifikuara sipas llojin dhe likuiditetin (që përfshihen në përkufizimin e ofertës monetare), depozitat të qeverisë qendrore, kreditë nga BPRM, detyrimet ndaj institucioneve të tjera financiare, llogaritë e kapitalit dhe detyrimet e tjera të paklasifikuara.

Detyrimet valutore i referohen detyrimeve të institucioneve depozituese ndaj jorezidentët. Duke qenë se bankat e kursimeve nuk kryejnë operacione valutore, kjo kategori ai rrjedh tërësisht nga bilanci i bankave dhe i bankave të kursimit. Këtu përfshihen detyrimet në bazë të depozitave të jorezidentëve, kredive të marra nga jashtë etj.

Në kuadër të *depozitave* veçohen: depozitat pa afat, depozitat me afat, depozitat e kursim-këmbimit dhe depozitat e kufizuara, si dhe në kuadrin e llojeve të veçanta të dhënat e depozitave tregohen nga sektori i depozituesve.

Depozitat e qeverisë qendrore tregohen veçmas duke pasur parasysh faktin se këto depozitat nuk përfshihen në përkufizimin standard të ofertës monetare.

Kreditë nga BPRM kryesisht i referohen kredive që bankat marrin nga BPRM.

Llogaritë e kapitalit përfshijnë investimet e kapitalit të bankës, të mbajtura fitimi, fitimi i vitit aktual, rezerva e përgjithshme dhe speciale, si dhe vlerat rregullimet.

Në kategorinë e detyrimeve të paklasifikuara përfshihen: detyrimet ndërbankare (hua të marra nga bankat e tjera, depozitat e depozituara nga bankat e tjera, detyrimet ndaj pjeseve të bankave, detyrimet ndaj baza e letrave me vlerë të emetuara) dhe detyrime të tjera (veprimtaritë e bankës në emër të dhe për llogari të të tjerëve, detyrime në përlllogaritje etj.), të cilat nuk klasifikohen në artikujt e mëparshëm.

5.1.5.3. Преглед на депозитните институции

Овој преглед ги опфаќа средствата и обврските на сите институции вклучени во секторот на депозитните институции: НБРМ, банки и штедилници. Прегледот на депозитните институции се добива врз основа на агрегирање на прегледот на НБРМ и прегледот на останатите депозитни институции (банки и штедилници). Тој претставува консолидиран биланс на монетарниот систем, погоден за анализа на движењата во банкарскиот сектор. Главни компоненти на овој преглед се: нето девизните средства, домашните кредити, паричните средства, депозитите разграничени по вид, капиталните сметки и останатите сметки, нето.

Нето девизните средства претставуваат разлика од девизните средства на НБРМ и останатите депозитни институции (банки и штедилници) и девизните обврски на НБРМ и останатите депозитни институции (банки и штедилници). Ова значи дека сите девизни средства и обврски на НБРМ и останатите депозитни институции се агрегирани и прикажани на нето-основа.

Домашните кредити ги опфаќаат побарувањата на депозитните институции (НБРМ, банки и штедилници) од централната влада (прикажани на нето-основа), додека побарувањата од локалната самоуправа, јавните нефинансиски институции, приватниот сектор и останатите финансиски институции се прикажуваат на бруто-основа.

Паричните средства ги опфаќаат готовите пари во оптек (готовите пари надвор од банките и штедилниците), депозитните пари на останатите финансиски институции и локалната самоуправа од прегледот на НБРМ, како и депозитните пари од прегледот на банките и штедилниците.

Останатите депозити ги опфаќаат орочените, штедните и девизните депозити кај НБРМ, банките и штедилниците. Ограничените депозити, како и обврските кон останатите финансиски институции се прикажани одделно.

Капиталните сметки во прегледот на депозитните институции ги обединуваат капиталните сметки од прегледот на НБРМ и прегледот на останатите депозитни институции (банки и штедилници).

Категоријата *останати ставки*, нето ги прикажува сите категории што не се опфатени од прегледот на НБРМ и прегледот на останатите депозитни институции, како и сите неklasificirani средства и обврски од нив.

5.1.5.4. Pasqyrë e institucioneve të tjera financiare

Kjo pasqyrë mbulon aktivet dhe detyrimet e institucioneve të tjera financiare (fondet e investimeve, fondet e pensione, shoqëritë e sigurimit, kompanitë e lizingut financiar, shoqëritë financiare, shoqëritë e administrimit të фондеве të investimeve dhe shoqëritë e administrimit të фондеве të pensione), të klasifikuara fillimisht sipas sektorëve institucionalë. Për më tepër, brenda çdo sektori, aktivet dhe detyrimet klasifikohen sipas instrumenteve financiare të përcaktuara standarde.

I Fondet

Nga ana e aktiveve mbulohen këto kategori kryesore: mjetet në valutë, rezervat e institucioneve të tjera financiare, pretendimet nga shteti, pretendimet nga sektori privat, pretendimet nga institucionet e tjera depozituese dhe aktivet e paklasifikuara.

Valuta e huaj i referohet pretendimeve të institucioneve të tjera financiare nga jorezidentët.

Rezervat i referohen parave të gatshme në monedhën vendase në thesarin e institucioneve të tjera financiare.

Kërkesat nga shteti i referohen kërkesave të bazuara në vendosjet në letrat me vlerë dhe llogaritë e arkëtueshme.

Të arkëtueshmet nga sektori privat përfshijnë totalin e vendosjeve të institucioneve të tjera financiare në sektorin privat në bazë të kredive, vendosjeve në aksione, vendosjeve të tjera dhe të arkëtueshmeve të papaguara në bazë të vendosjeve. Pretendimet nga sektori privat përfshijnë: pretendimet nga institucionet e tjera jofinanciare, pretendimet nga Amviseritë dhe kërkesat nga institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë amviserive.

Të arkëtueshmet nga institucionet e tjera depozituese i referohen pretendimeve të institucioneve të tjera financiare që rrjedhin nga depozitat, aksionet dhe burime të tjera.

Kategoria e aktiveve të paklasifikuara përfshin kryesisht: aktivet ndërsektoriale, (vendosjet në aksione të institucioneve të tjera financiare dhe llogaritë e arkëtueshme), aktivet fikse, aktivet e tjera jofinanciare dhe pretendimet e tjera të institucioneve të tjera financiare që rrjedhin nga marrëdhëniet e tjera të biznesit me rezidentin. sektori, dhe nuk janë klasifikuar në zërat e mëparshëm.

II. Detyrimet

Nga ana e detyrimeve, në pasqyrën e institucioneve të tjera financiare zërat kryesorë janë: detyrimet në valutë, depozitat e qeverisë qendrore, kreditë nga institucionet e tjera depozituese, llogaritë e kapitalit, rezervat teknike të sigurimeve dhe detyrime të tjera të paklasifikuara.

Detyrimet valuto i referohen detyrimeve të institucioneve të tjera financiare ndaj jorezidentëve. Këtu përfshihen detyrimet në bazë të kredive të marra nga jashtë etj.

Depozitat e qeverisë qendrore lidhen me primet e sigurimit të nënshkruara.

Kreditë nga institucionet e tjera depozituese kryesisht i referohen kredive që institucionet e tjera financiare marrin nga bankat.

Llogaritë e kapitalit përfshijnë investimet pronësore të institucioneve të tjera financiare, fitimin e pashpërndarë (të mbajtur), fitimin nga viti aktual, rezervën e përgjithshme dhe speciale, si dhe rregullimet e vlerës.

Rezervat teknike të sigurimeve përfshijnë: kapitalin neto të amviserive në rezervat e sigurimit të jetës, kapitalin neto të amviserive në fondet e pensione dhe primet dhe rezervat e shkruara kundrejt llogarisë së dëmeve në sigurimet e jo-jetës, të treguara sipas nënsektorëve.

Kategoria e *detyrimeve të paklasifikuara* përfshin: detyrimet ndërsektoriale (hua të marra nga institucionet e tjera financiare dhe primet dhe rezervat) dhe detyrimet e tjera (hua, kredi tregtare dhe paradhënie, detyrime në llogari, etj.), të cilat nuk janë klasifikuar në zërat e mëparshëm. .

5.1.5.5. Pasqyrë e institucioneve financiare

Kjo pasqyrë mbulon aktivet dhe detyrimet e të gjitha institucioneve të përfshira në sektorin e institucioneve financiare: institucionet depozituese dhe institucionet e tjera financiare. Pasqyra e institucioneve financiare është marrë në bazë të agregimit të pasqyrës së përgjithshme të institucioneve depozituese dhe pasqyrës së institucioneve të tjera financiare. Ai përfaqëson një pasqyrë të konsoliduar të sistemit financiar, me synimin për të marrë një pamje të qartë dhe të kuptueshme të ndërmjetësimit financiar në një ekonomi kombëtare. Komponentët kryesorë të këtij pasqyra janë: aktivet valuto neto, kreditë e brendshme, detyrimet likuide, detyrimet e tjera monetare, depozitat e kufizuara, llogaritë e kapitalit, rezervat teknike të sigurimit dhe llogaritë e tjera të paraqitura në bazë neto.

Mjetet valuto neto përfaqësojnë diferencën nga mjetet valuto dhe detyrimet valuto të BPRM-së, institucioneve të tjera depozituese dhe institucioneve të tjera financiare. Kjo do të thotë se të gjitha mjetet dhe detyrimet në valutë të BPRM-së, institucioneve të tjera depozituese dhe institucioneve të tjera financiare janë agreguar dhe paraqitur në bazë neto.

Kreditë e brendshme përfshijnë: pretendimet e institucioneve financiare (institucionet e depozitimit dhe institucionet e tjera financiare) nga qeveria qendrore (të paraqitura në bazë neto), pretendimet nga vetëqeverisja vendore, institucionet publike jofinanciare, sektori privat (të paraqitura në bazë bruto).

Detyrimet likuide përfshijnë detyrimet monetare, detyrimet e tjera monetare dhe rezervat. Detyrimet monetare i referohen mjeteve monetare që përfshijnë paratë e gatshme në qarkullim (paratë jashtë bankave dhe bankave të kursimit), paratë e depozituara të institucioneve të tjera financiare dhe të vetëqeverisjes lokale nga shqyrtimi i BPRM-së, si dhe depozitat e parave nga pasqyra i bankave dhe bankat e kursimeve.

Detyrimet e tjera monetare i referohen depozitave të tjera që ato përfshijnë depozitat me afat, kursim dhe në valutë pranë BPRM-së, bankave dhe bankave të kursimit. Shuma i detyrimeve të tjera monetare reduktohet nga depozitat e transferueshme të të tjerëve institucionet financiare në valutë,

si dhe depozitat e tjera të të tjerëve institucionet financiare në denarë dhe valutë me institucionet tjera depozituese, me për të bërë një rrjetë ndërsektoriale.

Depozitat e kufizuara të institucioneve financiare tregohen veçmas.

Llogaritë e kapitalit në rishikimin e institucioneve financiare kombinojnë llogaritë e kapitalit llogaritë nga rishikimi i institucioneve depozituese dhe nga rishikimi i financave të tjera institucionet.

Pasqyra e institucioneve financiare tregon edhe rezervat teknike të sigurimi i institucioneve të tjera financiare.

Kategoria *të tjerë*, neto tregon të gjitha kategoritë që nuk përfshihen kategoritë e mëparshme nga rishikimi i institucioneve depozituese dhe rishikimi i pjesës tjetër institucionet financiare, si dhe të gjitha aktivet dhe detyrimet e paklasifikuara prej tyre.

5.1.5.6. Paraaja e gjerë dhe përbërësit e saj

Paraaja e gjerë, si një grup instrumentesh të ndryshme financiare të klasifikuara sipas shkallës së likuiditetit të tyre, përcaktohet në përputhje me përcaktimet dhe kriteret e pranuar ndërkombëtarisht (në përputhje me metodologjinë për statistikën monetare dhe financiare të FMN-së). Agregatët monetarë përfshijnë depozitat e këtyre sektorëve: institucionet e tjera financiare, vetëqeverisjen vendore, institucionet jofinanciare (publike dhe të tjera), individët (individët dhe individët e vetëpunësuar) dhe institucionet jofitimprurëse që u shërbejnë individëve.

Paraaja e gjerë M1 përfshin paratë e gatshme në qarkullim dhe paratë e depozituara. Në të njëjtën kohë, paratë e depozitave i referohen llogarive rrjedhëse në banka dhe bankave të kursimit dhe llogarive rrjedhëse të institucioneve të tjera financiare pranë BPRM-së.

Paraaja në qarkullim paraqet dallimin në mes të shumës totale të parave të shtypura dhe të prera dhe sasisë së parash së gatshme që gjendet në thesarin e bankës, në thesarin e BPRM-së dhe në thesaret e shpërndara.

Paraaja e gjerë M2 (aktive likuide) përfshin agregatin monetar M1 dhe depozitat afatshkurtra. Depozitat afatshkurtra përkufizohen si depozita që përfshijnë: depozitat pa afat, depozitat me afat deri në një vit, në denarë dhe në valutë.

Paraaja e gjerë M3 (përkufizimi standard i ofertës monetare) përfshin agregatin monetar M2 dhe depozitat afatgjata me afat prej një deri në dy vjet, në denarë dhe në valutë.

Paraaja e gjerë M4 (gjithsej potenciali depozitues i sistemit monetar) përfshin agregatin monetar M3 dhe depozitat afatgjata për dy vjet, në denarë dhe në valutë.

Agregati monetar M3 është përkufizim i harmonizuar ndërkombëtarisht për paratë e gjerë të Republikës së Maqedonisë, i cili është përshtatur me praktikën më të mira ndërkombëtare dhe evropiane për përpilimin e statistikave monetare. Agregati monetar M4 përfaqëson një agregat monetar më të gjerë dhe është një tregues i rëndësishëm në analizat monetare të potencialit total të depozitave të sistemit monetar.

5.1.6. Pasqyra të tjera monetare

Krahas pasqyrave monetare, për të pasuruar bazën e informacionit të disponueshëm për nevojat e përdoruesve të të dhënave, përgatiten dhe publikohen raporte të tjera, si: depozitat e sektorit joshitetor pranë bankave dhe bankave të kursimit, kreditë për individët jo. sektori shtetëror nga bankat dhe bankat e kursimeve dhe kreditë e bankave dhënë individëve.

5.1.6.1. Depozitat e sektorit joshitetor pranë bankave dhe bankave të kursimeve

Këto depozita i referohen parave të depozituara (llogaritë rrjedhëse), depozitave pa afat, depozitave

me afat (deri në tre muaj, mbi tre muaj, deri në një vit dhe mbi një vit) dhe depozitave të kufizuara të marra nga institucione të tjera financiare, jo -institucione financiare (publike dhe të tjera), rezidentë të tjerë që i referohen ekonomive familjare (persona fizikë dhe të vetëpunësuar) dhe institucione jofitimprurëse që u shërbejnë amvisërive dhe vetëqeverisjes vendore.

Depozitat paraqiten sipas strukturës së tyre valutore në denarë dhe në valutë të huaj (përfshirë depozitat në denarë me klauzolë valutore).

Depozitat në denarë sipas afatit të maturimit ndahen në para depozituese, afatshkurtra (me maturim origjinal deri në 1 vit) dhe depozita afatgjata (me maturim origjinal prej 1 vit deri në 2 vjet dhe mbi 2 vjet). Depozitat në valutë ndahen në depozita afatshkurtra dhe afatgjata (me maturim origjinal nga 1 vit në 2 vjet dhe mbi 2 vjet).

5.1.6.2 Kredi për sektorin joshtetëror dhënë nga bankat dhe bankat e kursimeve

Kreditë paraqiten sipas sektorëve të përdoruesve të kredisë, përkatësisht: institucionet e tjera financiare, institucionet jofinanciare (publike dhe të tjera), rezidentët e tjerë që i referohen individëve (personat fizikë dhe të vetëpunësuarit) dhe institucionet jofitimprurëse që ata u shërbejnë amvisërive dhe vetëqeverisjes lokale.

Janë paraqitur kreditë e aprovuara në denarë dhe në valutë (përfshirë kreditë në denarë me klauzolë valutore).

Pretendimet e bazuara në kredi për sektorin joshtetëror të dhëna nga bankat dhe bankat e kursimeve i referohen kërkesave të bazuara në kredi, interesave të përlogaritura nga kreditë, si dhe pretendimeve të dyshimta dhe të kontestuara nga kreditë.

Kreditë janë ndarë, për sa i përket maturitetit, në ato afatshkurtra (me maturim fillestar deri në 1 vit) dhe kredi afatgjata (me maturim fillestar mbi 1 vit).

5.1.6.3. Kredi për bankat dhe kredi për bankat dhe bankat e kursimeve, dhënë individëve

Referojuni pretendimeve të bazuara në kredi, interesi i llogaritur në bazë huatë dhe pretendimet e dyshimta dhe të kontestuara të bazuara në kreditë e miratuara familjet (individët dhe punëtorët e vetëpunësuar). Të gjitha kategoritë ndahen sipas valutës (denarë dhe valutë).

Huatë e miratuara për personat fizikë ndahen edhe sipas qëllimit të kredisë, në vijim grupet: kredi konsumatore, kredi për banesa, kredi për makina, kredi kornizë (kartat e kreditit dhe gjendjet negative të llogarisë rrjedhëse) dhe kredi të tjera.